

SPORAZUM IZMEĐU SAVEZNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE I REPUBLIKE MAKEDONIJE O SOCIJALNOM OSIGURANJU

Savezna Republika Jugoslavija i Republika Makedonija, u želji da uredi međusobne odnose u oblasti socijalnog osiguranja, dogovorile su se da zaključe sledeći sporazum:

Deo I

OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Definicije pojmova

(1) U ovom sporazumu sledeći pojmovi znače:

1. "Jugoslavija" - Savezna Republika Jugoslavija, "Makedonija" - Republika Makedonija;
2. "pravni propisi" - zakoni, podzakonski akti i drugi opšti akti koji se odnose na oblasti socijalnog osiguranja iz člana 2. stav 1. ovog sporazuma;
3. "nadležni organ" - u Jugoslaviji: savezno ministarstvo nadležno za jugoslovenske pravne propise iz člana 2. stav 1. ovog sporazuma; u Makedoniji: ministarstvo nadležno za makedonske pravne propise iz člana 2. stav 1. ovog sporazuma;
4. "organ za vezu" - organ određen za efikasnije sprovođenje ovog sporazuma;
5. "nosilac" - organizacija, odnosno organ nadležan za sprovođenje pravnih propisa iz člana 2. stav 1. ovog sporazuma;
6. "nadležni nosilac" - nosilac osiguranja kod koga je lice osigurano u vreme podnošenja zahteva za davanje ili od koga ima ili bi imalo pravo na davanje;
7. "osiguranik" - lice koje je osigurano ili je bilo osigurano prema pravnim propisima iz člana 2. ovog sporazuma;
8. "član porodice", "dete" - član porodice, odnosno dete prema pravnim propisima one države ugovornice koji se primenjuju;
9. "prebivalište" - mesto stalnog boravka;
10. "boravište" - mesto privremenog boravka;
11. "penzijski staž" - staž osiguranja, sa njim izjednačena vremena i poseban staž prema pravnim propisima država ugovornica;
12. "period osiguranja" - period plaćenog doprinosa i period priznat kao takav;
13. "davanje" - davanje u naturi i novčano davanje;
14. "davanje u naturi" - zdravstvena zaštita i druga davanja, osim novčanih;
15. "hitno pružanje zdravstvene zaštite" - davanje čije se pružanje ne može odložiti, jer bi, u protivnom, bili ozbiljno ugroženi život ili zdravlje lica;

16. "novčano davanje" - penzija, novčana naknada, dodatak na decu i druga novčana davanja, uključujući njihove delove iz javnih sredstava, dodatke, usklađivanja, povećanja i kapitalne otpremnine.

(2) U ovom sporazumu ostali pojmovi imaju značenje koje im pripada prema pravnim propisima država ugovornica.

Član 2.

Pravni propisi na koje se ovaj sporazum odnosi

(1) Ovaj sporazum se odnosi:

- na jugoslovenske pravne propise o:

1. zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti i materinstvu;
2. penzijskom i invalidskom osiguranju;
3. osiguranju za slučaj povrede na radu i profesionalne bolesti;
4. osiguranju za slučaj nezaposlenosti;
5. dečjoj zaštiti;

- na makedonske pravne propise o:

1. zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti i materinstvu;
2. penzijskom i invalidskom osiguranju;
3. osiguranju za slučaj povrede na radu i profesionalne bolesti;
4. osiguranju za slučaj nezaposlenosti;
5. dečjoj zaštiti.

(2) Ovaj sporazum se odnosi na sve pravne propise kojima se objedinjuju, menjaju ili dopunjuju pravni propisi iz stava 1. ovog člana.

Član 3.

Lica na koja se ovaj sporazum primenjuje

Ovaj sporazum se primenjuje na:

- a) lica za koja važe ili su važili pravni propisi jedne ili obe države ugovornice;
- b) druga lica koja prava izvode od lica naznačenih pod a).

Član 4.

Jednaki tretman

(1) Prilikom primene pravnih propisa jedne države ugovornice, njeni državljani su izjednačeni sa državljanima druge države ugovornice.

(2) Stav 1. ovog člana se ne odnosi na:

1. pravne propise o učešću osiguranika i poslodavaca u organima nosilaca i udruženja;
2. odredbe o teretu osiguranja iz međunarodnih ugovora zaključenih sa trećim državama;
3. pravne propise o osiguranju lica zaposlenih u službenom predstavništvu jedne od država ugovornica u trećim državama ili kod članova tog predstavništva, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.

Član 5.

Izjednačenost teritorija

(1) Penzija, novčana naknada, dodatak na decu i druga novčana davanja, izuzev davanja za slučaj nezaposlenosti, po propisima jedne države ugovornice ne mogu se umanjiti, staviti u stanje mirovanja, oduzeti ili zapleniti zbog toga što korisnik ima prebivalište na teritoriji druge države ugovornice, ukoliko ovim sporazumom nije drugačije određeno.

(2) Državljanima druge države ugovornice sa prebivalištem na teritoriji treće države davanja iz stava 1. ovog člana se isplaćuju pod istim uslovima kao i svojim državljanima.

(3) Stav 1. ovog člana se ne primenjuje na davanja po osnovu preostale radne sposobnosti, pomoći i nege drugog lica, najniže penzije i zaštitnog dodatka, kao i svih drugih davanja po osnovu penzijskog i invalidskog osiguranja koja se ostvaruju zavisno od imovinskog cenzusa.

Član 6.

Izjednačenost pravnih činjenica

Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice obavljanje delatnosti koja donosi prihod, obavezno osiguranje ili druga činjenica ima pravno dejstvo na određeno davanje ostvareno prema njenim pravnim propisima, obavljanje odgovarajuće delatnosti, obavezno osiguranje ili druga odgovarajuća činjenica u drugoj državi ugovornici proizvodi isto pravno dejstvo u prvoj državi ugovornici, ako ovim sporazumom nije drugačije određeno.

Deo II

ODREDBE O PRAVNIM PROPISIMA KOJI SE PRIMENJUJU

Član 7.

Opšta odredba

Obaveza osiguranja određuje se prema pravnim propisima one države ugovornice na čijoj teritoriji lice obavlja posao, što važi i u slučaju kada se sedište poslodavca nalazi na teritoriji druge države ugovornice, ako odredbama čl. 8. i 9. ovog sporazuma nije drugačije određeno.

Član 8.

Posebne odredbe

(1) Ako preduzeće sa sedištem na teritoriji jedne države ugovornice uputi zaposlenog na teritoriju druge države ugovornice, na njega se, najduže do kraja 24. kalendarskog meseca od dana upućivanja, primenjuju pravni propisi prve države ugovornice, kao da je zaposlen na njenoj teritoriji.

(2) Ako lice koje obavlja samostalnu delatnost na teritoriji jedne države ugovornice ode na teritoriju druge države ugovornice radi privremenog obavljanja te delatnosti, na njega se, najduže do kraja 12. kalendarskog meseca od dana njegovog odlaska, primenjuju pravni propisi prve države ugovornice, kao da obavlja delatnost na njenoj teritoriji.

(3) Ako preduzeće za vazdušni ili kopneni saobraćaj sa sedištem na teritoriji jedne države ugovornice uputi zaposlenog na teritoriju druge države ugovornice, primenjuju se pravni propisi prve države ugovornice kao da je zaposlen na njenoj teritoriji.

(4) Posada broda, kao i druga lica zaposlena na brodu, podležu pravnim propisima one države ugovornice pod čijom zastavom brod plovi.

(5) Lica koja obavljaju poslove utovara i istovara broda, popravke ili nadzora broda u luci druge države ugovornice podležu pravnim propisima države ugovornice, kojoj luka pripada.

(6) Ako preduzeće sa sedištem na teritoriji jedne države ugovornice, uputi zaposlenog u poslovnicu ili stalno predstavništvo na teritoriji druge države ugovornice, na njega se primenjuju pravni propisi prve države ugovornice, kao da je zaposlen na njenoj teritoriji.

(7) Na zaposlene u državnim i javnim službama, službene predstavnike i sa njima izjednačena lica upućene na teritoriju druge države ugovornice primenjuju se pravni propisi države ugovornice koja ih je uputila.

(8) Primena pravnih propisa prve države ugovornice iz st. 1. i 2. ovog člana može se, izuzetno, na zajednički zahtev poslodavca i zaposlenog, odnosno na zahtev lica koje samostalno obavlja delatnost i uz saglasnost nadležnog organa druge države ugovornice, produžiti za još 24, odnosno 12 meseci.

Član 9.

Zaposleni u diplomatskoj misiji i konzularnom predstavništvu

(1) Na zaposlene u diplomatskoj misiji i konzularnom predstavništvu sa njima izjednačena lica, kao i na zaposlene kao privatna kućna posluga kod članova ove misije i predstavništva, upućene na teritoriju druge države ugovornice primenjuju se pravni propisi države ugovornice iz koje su upućeni.

(2) Na zaposlene iz stava 1. ovog člana koji nisu upućeni, primenjuju se pravni propisi države ugovornice na čijoj su teritoriji zaposleni, a diplomatska misija, odnosno konzularno predstavništvo, odnosno njihovi članovi koji ih zapošljavaju, dužni su da se pridržavaju odredaba koje važe za poslodavca.

(3) Izuzetno od stava 2. ovog člana, zaposleni koji su državljani države ugovornice čija je diplomatska misija, odnosno konzularno predstavništvo, mogu se, u roku od tri meseca od dana zaposlenja, opredeliti za primenu pravnih propisa te države ugovornice.

Član 10.

Izuzeci

Na zajednički zahtev zaposlenog i njegovog poslodavca, nadležni organi dve države ugovornice mogu sporazumno dogovoriti izuzetke od čl. 7. do 9. ovog sporazuma, pri čemu moraju uzeti u obzir vrstu i okolnosti zaposlenja.

Deo III

POSEBNE ODREDBE

Poglavlje 1.

BOLEST I MATERINSTVO

Član 11.

Sabiranje perioda osiguranja

Periodi osiguranja navršeni prema pravnim propisima obe države ugovornice se, ako je to potrebno, sabiraju za sticanje prava na davanje i za određivanje trajanja tog davanja, pod uslovom da se ne poklapaju.

Član 12.

Davanje u naturi

(1) Lice koje ispunjava uslove za pravo na davanje u naturi prema pravnim propisima jedne države ugovornice ima pravo na zdravstvenu zaštitu od strane nosioca njegovog prebivališta ili boravišta, određenu u pogledu obima, vrste i načina pružanja pravnim propisima koji važe za tog nosioca, kao da je kod njega osigurano, a u trajanju određenom pravnim propisima koji važe za nadležnost nosioca na čiji teret se zaštita pruža, pod uslovom da:

1. ima prebivalište na teritoriji druge države ugovornice ili
2. ima boravište na teritoriji druge države ugovornice po osnovu člana 8. st. 1, 2, 6. i 7. i člana 9. ovog sporazuma ili
3. njegovo stanje za vreme boravka na teritoriji druge države ugovornice zahteva hitno pružanje zdravstvene zaštite, a lice nije otišlo u drugu državu ugovornicu u cilju lečenja.

(2) Stav 1. ovog člana se analogno primenjuje i na članove porodice, s tim što je za članove porodice lica koja imaju boravište na teritoriji druge države ugovornice po osnovu člana 8. st. 1. i 2. ovog sporazuma potrebna saglasnost nadležnog nosioca.

(3) Za odobrenje korišćenja proteza, pomagala i drugih zdravstvenih usluga veće vrednosti, neophodna je saglasnost nadležnog nosioca, izuzev kada je pružanje tih usluga neodložno, jer bi u protivnom bili ozbiljno ugroženi život ili zdravlje lica iz st. 1. i 2. ovog člana.

Član 13.

Novčano davanje

(1) U slučajevima iz člana 12. ovog sporazuma novčano davanje odobrava nadležni nosilac prema pravnim propisima koje on primenjuje.

(2) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice iznos novčanog davanja zavisi od broja članova porodice, nadležni nosilac uzima u obzir i članove porodice koji imaju prebivalište na teritoriji druge države ugovornice.

Član 14.

Korisnici penzije

(1) Na korisnika penzije, ostvarene prema pravnim propisima obe države ugovornice, primenjuju se isključivo pravni propisi one države ugovornice na čijoj teritoriji ima prebivalište.

(2) Na korisnika penzije ostvarene prema pravnim propisima jedne države ugovornice koji ima prebivalište na teritoriji druge države ugovornice, primenjuju se pravni propisi te države ugovornice i pruža zdravstvena zaštita, kao da je pravo na penziju ostvareno prema njenim pravnim propisima, a na teret nadležnog nosioca.

(3) Korisnik penzije iz stava 2. ovog člana, čije stanje, za vreme boravka na teritoriji države ugovornice, prema čijim pravnim propisima je ostvario pravo na penziju, zahteva hitno pružanje zdravstvene zaštite ima pravo na tu zaštitu prema pravnim propisima i na teret nosioca te države ugovornice.

Član 15.

Nosilac koji pruža davanja u naturi, nadležan prema prebivalištu ili boravištu lica

U slučaju iz člana 12. stav 1. i člana 14. stav 2. ovog sporazuma davanja u naturi pruža:

- u Jugoslaviji - organizaciona jedinica nosioca zdravstvenog osiguranja u republici;
- u Makedoniji - područna služba nosioca zdravstvenog osiguranja.

Član 16.

Naknada troškova

(1) Nadležni nosilac nadoknađuje nosiocu koji je pružio davanje utrošene iznose u skladu sa članom 12. i članom 14. stav 2. ovog sporazuma izuzev administrativnih troškova.

(2) Organi za vezu dveju država ugovornica mogu dogovoriti da za sve slučajeve ili za određene grupe slučajeva, umesto pojedinačnog obračuna troškova, uvedu paušalna plaćanja.

Poglavlje 2.

STAROST, INVALIDNOST I SMRT

Član 17.

Sabiranje penzijskog staža

(1) Ako je, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, sticanje, očuvanje ili ponovno priznavanje prava na davanje uslovljeno navršanjem penzijskog staža, nosilac te države ugovornice uzima u obzir, ako je potrebno, i penzijski staž navršen prema pravnim propisima druge države ugovornice kao da je navršen prema njegovim pravnim propisima, pod uslovom da se periodi ne poklapaju, ako ovim sporazumom nije drugačije određeno.

(2) Prilikom primene stava 1. ovog člana, staž osiguranja koji se, prema pravnim propisima druge države ugovornice računa sa uvećanim trajanjem, uzima se u obzir u efektivnom trajanju.

(3) Osiguraniku - državljaninu jedne države ugovornice koji, i pored primene stava 1. ovog člana, ne ispunjava uslove za sticanje prava na davanje, nadležni nosilac uzima u obzir i penzijski staž navršen u trećoj državi sa kojom obe države ugovornice imaju zaključene sporazume o socijalnom osiguranju.

(4) Ako je, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, pravo na određeno davanje uslovljeno navršenjem staža u određenom zanimanju, odnosno poslu ili u zanimanju za koje postoji poseban sistem, nosilac te države ugovornice uzima u obzir i penzijski staž koji je, prema pravnim propisima druge države ugovornice, navršen u istom zanimanju, odnosno poslu ili u odgovarajućem sistemu.

(5) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice period osiguranja ili određeno činjenično stanje produžava period u kome, da bi se ostvarilo pravo na davanje, mora biti navršen penzijski staž, taj period se produžava odgovarajućim periodom osiguranja, odnosno postojanjem određenog činjeničnog stanja (korišćenje penzije, davanje za slučaj bolesti, povrede na radu, nezaposlenosti i dr.) u drugoj državi ugovornici.

Član 18.

Penzijski staž kraći od jedne godine

(1) Ako je ukupan penzijski staž, koji se prema pravnim propisima jedne države ugovornice uzima u obzir za obračunavanje davanja, kraći od 12 meseci, ne odobrava se pravo na davanje, izuzev u slučaju kada, prema tim pravnim propisima, postoji pravo na davanje samo po osnovu tog penzijskog staža.

(2) Penzijski staž iz stava 1. ovog člana po osnovu koga nosilac jedne države ugovornice ne odobrava davanje, uzima u obzir nosilac druge države ugovornice za sticanje, očuvanje i ponovno priznavanje prava na davanje, kao i određivanje njegove visine, kao da je taj staž navršen prema njegovim pravnim propisima.

Član 19.

Utvrđivanje samostalnog davanja

Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice postoji pravo na davanje i bez primene člana 17. ovog sporazuma, nadležni nosilac te države ugovornice utvrđuje davanje isključivo na osnovu penzijskog staža koji se uzima u obzir prema tim pravnim propisima.

Član 20.

Utvrđivanje i obračun srazmernog dela davanja

(1) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice postoji pravo na davanje samo uz primenu člana 17. ovog sporazuma, nadležni nosilac te države ugovornice utvrđuje davanje na taj način što:

1. obračunava teorijski iznos davanja, koji bi pripadao da je ukupan penzijski staž, koji se uzima u obzir za obračun davanja, navršen po pravnim propisima koje on primenjuje. Ako iznos davanja ne zavisi od dužine penzijskog staža, uzima se kao teorijski iznos;

2. na osnovu tako obračunatog iznosa, utvrđuje iznos davanja srazmeran odnosu između penzijskog staža navršenog isključivo po pravnim propisima koje on primenjuje i ukupnog penzijskog staža, koji se uzima u obzir za obračun davanja;

3. utvrđuje iznos davanja srazmerno penzijskom stažu navršenom prema pravnim propisima te države ugovornice i njenom najdužem penzijskom stažu na osnovu koga se utvrđuje visina davanja, u slučaju kada je ukupan penzijski staž koji se uzima u obzir primenom člana 17. ovog sporazuma veći od najdužeg penzijskog staža prema pravnim propisima te države ugovornice.

(2) Ako se prema pravnim propisima iznos davanja obračunava na osnovu zarade, plate, osnovice osiguranja, odnosno uplaćenog doprinosa u određenom periodu, nadležni nosilac uzima u obzir zaradu, platu, osnovicu osiguranja, odnosno uplaćeni doprinos isključivo iz perioda osiguranja navršenog prema pravnim propisima koje on primenjuje.

Član 21.

Umanjenje, ukidanje i obustava isplata davanja

Lica na koja se ovaj sporazum primenjuje ne podležu pravnim propisima dveju država ugovornica o umanjenju, ukidanju i obustavi isplate davanja u slučaju njihovog istovremenog korišćenja.

Poglavlje 3.

POVREDA NA RADU I PROFESIONALNA BOLEST

Član 22.

Povreda na putu

(1) Lice sa prebivalištem na teritoriji jedne države ugovornice koje na putu, radi stupanja na posao, po osnovu ugovora o zaposlenju u drugoj državi ugovornici, pretrpi povredu, ima prava na davanja po osnovu povrede na radu prema pravnim propisima i na teret nosioca druge države ugovornice.

(2) Stav 1. ovog člana se primenjuje i u slučaju povrede koju lice, neposredno po isteku ugovora o zaposlenju, pretrpi na putu do prebivališta.

Član 23.

Davanje u naturi

(1) Lice koje po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti ima pravo na zdravstvenu zaštitu prema pravnim propisima jedne države ugovornice, a ima prebivalište ili boravište na teritoriji druge države ugovornice prima tu zaštitu, na teret nadležnog nosioca, od nosioca na čijem području ima prebivalište ili boravište, prema pravnim propisima koje taj nosilac primenjuje, kao da je kod njega osigurano.

(2) Za korišćenje proteza, pomagala i drugih zdravstvenih usluga veće vrednosti, primenjuje se odredba člana 12. stav 3. ovog sporazuma.

(3) U slučajevima iz st. 1. i 2. ovog člana zdravstvenu zaštitu, odnosno usluge pruža:

- u Jugoslaviji - organizaciona jedinica nosioca zdravstvenog osiguranja u republici;
- u Makedoniji - područna služba nosioca zdravstvenog osiguranja.

(4) Na naknadu troškova nastalih prema st. 1. i 2. ovog člana primenjuju se odredbe člana 16. ovog sporazuma.

Član 24.

Profesionalna bolest

(1) Ako je odobrenje davanja za slučaj profesionalne bolesti, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uslovljeno time da je bolest prvi put lekarski utvrđena na teritoriji te države ugovornice, smatra se da je taj uslov ispunjen ako je ta bolest prvi put utvrđena na teritoriji druge države ugovornice.

(2) Ako je odobrenje davanja za slučaj profesionalne bolesti, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uslovljeno time da je obavljanje delatnosti koja može da izazove tu bolest trajalo određeno vreme, nadležni nosilac te države ugovornice, ako je potrebno, uzima u obzir i vreme obavljanja takve delatnosti u skladu sa pravnim propisima druge države ugovornice.

Član 25.

Novčano davanje

(1) Novčano davanje za slučaj povrede na radu ili profesionalne bolesti odobrava, prema svojim pravnim propisima, nosilac one države ugovornice na čijoj teritoriji je nastala povreda na radu, odnosno poslednji put obavljena delatnost koja može da izazove tu profesionalnu bolest.

(2) Ako lice, koje je po osnovu profesionalne bolesti primalo ili prima novčano davanje na teret nosioca jedne države ugovornice, zbog pogoršanja bolesti prouzrokovanog obavljanjem delatnosti koja, prema pravnim propisima druge države ugovornice, može da izazove profesionalnu bolest, podnese zahtev za davanje nosiocu druge države ugovornice, nosilac prve države ugovornice i dalje snosi troškove davanja, bez obzira na pogoršanje, prema svojim pravnim propisima. Nosilac druge države ugovornice odobrava davanje u visini razlike između davanja koje pripada nakon pogoršanja i davanja koje bi, po osnovu nastupanja te bolesti, pripadalo prema njegovim pravnim propisima.

Član 26.

Obaveštavanje diplomatske misije, odnosno konzularnog predstavništva

O povredi na radu državljanina jedne države ugovornice zaposlenog na teritoriji druge države ugovornice, koja je prouzrokovala ili bi mogla prouzrokovati smrt zaposlenog, nadležni nosilac bez odlaganja obaveštava diplomatsku misiju, odnosno konzularno predstavništvo države ugovornice čiji je on državljanin.

Poglavlje 4.

NEZAPOSLENOST

Član 27.

Sabiranje perioda osiguranja

(1) Period osiguranja, ostvaren prema pravnim propisima jedne države ugovornice, uzima se u obzir za pravo na davanje u slučaju nezaposlenosti prema pravnim propisima druge države ugovornice, ako je nezaposleno lice u državi ugovornici u kojoj ostvaruje pravo na davanje u poslednjih 12 meseci pre podnošenja zahteva za to davanje bilo osigurano po osnovu zaposlenja ukupno najmanje devet meseci.

(2) Uslov minimalnog perioda zaposlenja od devet meseci ne odnosi se na nezaposlena lica čije je zaposlenje bilo predviđeno na duži rok, ali je okončano, bez njihove krivice, pre navršenih devet meseci ili koja imaju prebivalište na teritoriji države ugovornice u kojoj podnose zahtev za davanje.

Član 28.

Trajanje primanja naknade

Trajanje primanja naknade se smanjuje za period za koji je nezaposleno lice u drugoj državi ugovornici u toku poslednjih 12 meseci pre dana podnošenja zahteva primalo novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti.

Poglavlje 5.
DODATAK NA DECU

Član 29.
Utvrđivanje davanja

(1) Pravo na dodatak na decu se određuje prema pravnim propisima one države ugovornice po kojima je lice osigurano i za decu koja imaju prebivalište na teritoriji druge države ugovornice.

(2) Ako pravo na dodatak za decu postoji prema pravnim propisima obe države ugovornice, primenjuju se isključivo pravni propisi one države ugovornice na čijoj teritoriji dete ima prebivalište.

(3) St. 1. i 2. ovog člana se primenjuju i na korisnika penzije.

Deo IV
RAZNE ODREDBE

Član 30.
Organi za vezu

U cilju efikasnijeg sprovođenja ovog sporazuma, posebno radi jednostavnog i brzog povezivanja nosilaca obe države ugovornice, u svojstvu organa za vezu dve države ugovornice, određuju se:

- u Jugoslaviji - Savezni zavod za socijalno osiguranje za primenu jugoslovenskih pravnih propisa iz člana 2. stav 1. pod 1, 2, 4. i 5. ovog sporazuma i Savezni zavod za tržište rada i migracije za primenu jugoslovenskih pravnih propisa iz člana 2. stav 1. pod 3. ovog sporazuma;

- u Makedoniji - Fond zdravstvenog osiguranja za primenu makedonskih pravnih propisa iz člana 2. stav 1. pod 1. i 3. ovog sporazuma; Fond penzijskog i invalidskog osiguranja za primenu makedonskih pravnih propisa iz člana 2. stav 1. pod 2. i 3. ovog sporazuma; Republički zavod za zapošljavanje za primenu makedonskih pravnih propisa iz člana 2. stav 1. pod 4. ovog sporazuma i Ministarstvo za rad i socijalnu politiku za primenu makedonskih pravnih propisa iz člana 2. stav 1. pod 5. ovog sporazuma.

Član 31.
Obaveze organa, pravna i administrativna pomoć

(1) Organi za vezu dve države ugovornice će, posebnim sporazumom, utvrditi administrativne mere za sprovođenje ovog sporazuma.

(2) Nadležni organi i organi za vezu dve države ugovornice obaveštavaće se međusobno:

a) o svim preduzetim merama za sprovođenje ovog sporazuma;

b) o svim promenama njihovih pravnih propisa u vezi sa primenom ovog sporazuma.

(3) U primeni ovog sporazuma organi i nosioci država ugovornica će uzajamno pružati besplatnu pravnu i administrativnu pomoć.

(4) Organi i nosioci država ugovornica mogu, u primeni ovog sporazuma, neposredno stupati u vezu međusobno, kao i sa zainteresovanim licima ili njihovim punomoćnicima.

(5) Organi i nosioci jedne države ugovornice ne smeju odbiti zahteve i druge podneske zbog toga što su sačinjeni na službenom jeziku i pismu druge države ugovornice.

(6) Prilikom primene ovog sporazuma ravnopravno se upotrebljavaju srpski jezik i pismo i makedonski jezik i pismo.

(7) Lekarske preglede koji se obavljaju isključivo zbog primene pravnih propisa jedne države ugovornice, a odnose se na lica koja na teritoriji druge države ugovornice imaju prebivalište ili boravište, obaviće na zahtev nadležnog nosioca i na njegov teret, nosilac prema prebivalištu ili boravištu. Lekarske preglede koji se obavljaju zbog primene pravnih propisa obe države ugovornice obavlja, na svoj teret, nosilac prema prebivalištu ili boravištu tog lica.

(8) Sudska pravna pomoć se, do pokretanja sudskog postupka, pruža u skladu sa propisima koji se primenjuju u pravnoj pomoći u građanskim pravnim stvarima.

Član 32.

Ovlašćenje diplomatske misije i konzularnog predstavništva

Diplomatske misije i konzularna predstavništva država ugovornica mogu se, bez posebnog punomoćja, direktno obraćati nadležnim organima, organima za vezu i nadležnim nosiocima druge države ugovornice radi zaštite interesa svojih državljana.

Član 33.

Oslobađanje od poreza i overa

(1) Oslobađanje ili smanjenje poreza i taksu predviđeno propisima jedne države ugovornice za pismene podneske ili dokumenta koja se prilažu zbog primene njenih pravnih propisa, odnosi se i na odgovarajuće pismene podneske i dokumenta koja se prilažu zbog primene ovog sporazuma ili pravnih propisa druge države ugovornice.

(2) Isprave, dokumenta i pismeni podnesci bilo koje vrste, koji se prilažu prilikom primene ovog sporazuma, ne podležu nadoveri.

Član 34.

Podnošenje zahteva

(1) Zahtevi, izjave ili pravna sredstva koja su u primeni ovog sporazuma ili pravnih propisa jedne države ugovornice podneta organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj ustanovi jedne države ugovornice, smatraju se zahtevima, izjavama ili pravnim sredstvima podnetim organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj ustanovi druge države ugovornice.

(2) Zahtev za davanje, podnet prema pravnim propisima jedne države ugovornice, smatra se i zahtevom za odgovarajuće davanje prema pravnim propisima druge države ugovornice koje dolazi u obzir primenom ovog sporazuma.

(3) Zahtevi, izjave ili pravna sredstva, koja primenom pravnih propisa jedne države ugovornice treba podneti organu, nosiocu ili nekoj drugoj nadležnoj ustanovi te države ugovornice, mogu se u istom roku podneti odgovarajućem organu, nosiocu ili nekoj drugoj ustanovi druge države ugovornice.

(4) U slučajevima iz st. 1. do 3. ovog člana navedene institucije, bez odlaganja, dostavljaju zahteve, izjave ili pravna sredstva odgovarajućim institucijama druge države ugovornice neposredno ili posredstvom organa za vezu.

Član 35.

Isplata davanja

(1) Nosilac nadležan za pružanje davanja prema ovom sporazumu izvršava svoju obavezu, sa oslobađajućim dejstvom, isplatom novčanih davanja korisnicima u svojoj nacionalnoj valuti.

(2) Preračunavanje davanja u valutu druge države ugovornice se vrši prema paritetu valuta koji je važio na dan kada je nosilac nadležan za pružanje davanja doznačio sredstva isplatnom organu u svojoj državi radi isplate korisnicima u drugu državu ugovornicu.

(3) Naknade predviđene ovim sporazumom isplaćuju se u valuti one države ugovornice u kojoj se nalazi sedište nosioca na čiji teret padaju davanja.

(4) Doznake sredstava iz st. 1. i 3. ovog člana vrše se u skladu sa platnim prometom između dve države ugovornice.

Član 36.

Potraživanje preplaćenih iznosa davanja

(1) Nosilac jedne države ugovornice, koji je isplatio davanje u iznosu većem od onog koji korisniku pripada, može od nosioca druge države ugovornice zatražiti da od zaostalih iznosa davanja koje treba da isplati korisniku zadrži preplaćeni iznos.

(2) Preplaćeni iznos iz stava 1. ovog člana se direktno isplaćuje nosiocu koji je zatražio njegovo zadržavanje.

Član 37.

Izvršni postupak

(1) Izvršne odluke sudova, kao i izvršna rešenja i dokazi o zaostalim plaćanjima (isprave) nadležnih organa ili nosilaca jedne države ugovornice o doprinosima i drugim potraživanjima iz socijalnog osiguranja priznaju se u drugoj državi ugovornici.

(2) Priznavanje se može odbiti samo ako je u suprotnosti sa javnim poretkom države ugovornice u kojoj treba da se prizna odluka ili isprava.

(3) Izvršne odluke i isprave priznate u skladu sa stavom 1. ovog člana izvršavaju se u drugoj državi ugovornici. Izvršni postupak se sprovodi prema pravnim propisima koji se primenjuju za izvršenje odgovarajućih odluka ili isprava države ugovornice na čijoj teritoriji treba da se sprovede izvršenje. Odluke i isprave moraju sadržati potvrdu o njihovoj izvršnosti (klauzula o izvršenju).

(4) Primena st. 1. do 3. ovog člana ne obuhvata zastupanje u sudskom postupku.

Član 38.

Naknada štete

(1) Ako lice prema pravnim propisima jedne države ugovornice prima naknadu za štetu koja je nastala na teritoriji druge države ugovornice i ima prema njenim pravnim propisima pravo na naknadu štete od trećeg lica, tada pravo na tu naknadu prelazi na nosioca prve države ugovornice prema njenim pravnim propisima.

(2) Ako je pravo na naknadu štete u vezi sa istovrsnim davanjima, po osnovu istog slučaja štete, preneto, u skladu sa stavom 1. ovog člana, nosiocima obe države ugovornice, treće lice može isplatiti

naknadu štete, sa oslobađajućim dejstvom, jednom ili drugom nosiocu. Nosioći će namiriti svoja potraživanja po ovom osnovu srazmerno davanjima koja isplaćuju.

Član 39.

Rešavanje sporova

Sporove u primeni i tumačenju ovog sporazuma rešavaće dogovorno nadležni organi država ugovornica.

Deo V

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 40.

Opšte odredbe

(1) Ovaj sporazum ne utvrđuje pravo na davanje za period pre njegovog stupanja na snagu.

(2) Za utvrđivanje prava na davanje prema ovom sporazumu uzima se u obzir i penzijski staž koji je prema pravnim propisima država ugovornica ostvaren pre njegovog stupanja na snagu, pri čemu se poseban staž uzima u obzir u priznatom trajanju samo ako je utvrđen za period pre 1. januara 1965. godine.

(3) Izuzetno od odredbe člana 17. stav 2. ovog sporazuma, staž osiguranja navršen pre 1. januara 1992. godine koji se prema tada važećim propisima računao sa uvećanim trajanjem, uzima se u obzir u priznatom trajanju.

(4) Za lice koje nema državljanstvo država ugovornica, kao ni država sa teritorije prethodne Jugoslavije penzijski staž koji je prethodna Jugoslavija, po osnovu međunarodnih ugovora zaključenih sa drugim državama, preuzela na svoj teret, a koji je navršen na teritoriji tih država pada na teret nosioca one države ugovornice čije je republičko državljanstvo to lice imalo na dan preuzimanja obaveze po osnovu tih međunarodnih ugovora.

(5) Ovaj sporazum se primenjuje i na osigurane slučajeve nastale pre njegovog stupanja na snagu.

(6) Davanja utvrđena pre stupanja na snagu ovog sporazuma neće se ponovo utvrđivati, ako ovim sporazumom nije drugačije određeno.

Član 41.

Ponovno određivanje davanja

(1) Prava na davanja koja su, od 1. januara 1992. godine do dana stupanja na snagu ovog sporazuma, utvrđena prema pravnim propisima jedne države ugovornice uz uračunavanje penzijskog staža navršenog prema pravnim propisima druge države ugovornice, nosioći će, po službenoj dužnosti, ponovo utvrditi i obračunati iznos davanja primenom odredaba ovog sporazuma, pri čemu se pravosnažnost donetog rešenja neće smatrati preprekom za ponovno određivanje davanja.

(2) Prilikom ponovnog utvrđivanja prava na davanje iz stava 1. ovog člana, nosilac države ugovornice, prema čijim pravnim propisima je davanje bilo utvrđeno, obračunava iznos davanja uzimajući u obzir i penzijski staž navršen na teritoriji drugih republika prethodne Jugoslavije na osnovu koga je davanje bilo utvrđeno, ako međunarodnim ugovorom sa državom na čijoj je teritoriji penzijski staž navršen nije drugačije određeno.

(3) Prava na davanja koja su, od 1. januara 1992. godine do dana stupanja na snagu ovog sporazuma, utvrđena na osnovu penzijskog staža kraćeg od 12 meseci navršenog prema pravnim propisima te države ugovornice i penzijskog staža ostvarenog isključivo prema pravnim propisima druge države ugovornice, ponovo će se utvrditi i obračunati primenom člana 18. ovog sporazuma.

(4) Ako su ukupni iznosi davanja, ponovo utvrđeni i obračunati u skladu sa stavom 1. ovog sporazuma, manji od iznosa davanja koje bi pripadalo prema pravnim propisima države ugovornice po kojima je bilo utvrđeno, nosilac te države ugovornice isplaćuje korisniku i razliku između tog iznosa davanja i ukupnog iznosa ponovo utvrđenih i obračunatih davanja. Ova razlika se isplaćuje sve dok ukupni iznos ponovo utvrđenih i obračunatih davanja ne dostigne visinu iznosa davanja koje je ranije bilo utvrđeno.

(5) Pravo na davanje, utvrđeno i obračunato primenom stava 1. ovog člana, pripada od prvog dana po isteku meseca u kome je nosilac, koji je utvrdio pravo na davanje, pokrenuo postupak za ponovno utvrđivanje i obračun iznosa davanja i isplaćuje se direktno korisniku.

Član 42.

Stupanje na snagu

(1) Ovaj sporazum podleže potvrđivanju.

(2) Država ugovornica će se u pismenoj formi, diplomatskim putem, obavestiti o sprovedenom postupku prema svojim nacionalnim pravnim propisima potrebnim za stupanje na snagu ovog sporazuma.

(3) Ovaj sporazum stupa na snagu prvog dana po isteku meseca u kome je, diplomatskim putem, primljeno poslednje pismeno obaveštenje iz stava 1. ovog člana.

Član 43.

Prestanak važenja

(1) Ovaj sporazum se zaključuje na neodređeno vreme. Svaka država ugovornica ga može, u tekućoj kalendarskoj godini, u pismenoj formi, diplomatskim putem, otkazati s poslednjim danom te godine, pri čemu otkazni rok ne može biti kraći od šest meseci.

(2) U slučaju otkazivanja ovog sporazuma, njegove odredbe se i dalje primenjuju na stečena prava, kao i na zahteve za ostvarivanje prava podnete do dana njegovog otkazivanja.

U potvrdu ovoga opunomoćenci su potpisali ovaj sporazum i stavili pečat.

Sačinjeno u Beogradu, dana 29. decembra 2000. godine u dva originala, svaki na srpskom i makedonskom jeziku, pri čemu su oba teksta autentična.

Za Saveznu Republiku Jugoslaviju
Goran Svilanović, s.r.
savezni ministar spoljnih
poslova

Za Republiku Makedoniju
dr **Srđan Kerim**, s.r.
ministar za inostrane
poslove